

Slovene A: literature – Higher level – Paper 1
Slovène A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Esloveno A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Wednesday 10 May 2017 (afternoon)
Mercredi 10 mai 2017 (après-midi)
Miércoles 10 de mayo de 2017 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Napišite komentar k **enemu** izmed naslednjih dveh književnih besedil:

1.

Tiho obstaneta. Ne da bi vstal ali zapustil stol, se Karl Zalman ozre k steni, kjer so stale lesene police s knjižnimi hrbti umirjenih barv. Zamíži, kot da premišluje o nečem znanem, o katerem pa ni lahko govoriti, se nato ponovno obrne nad mizo, pogleda Ernesta in s čudnim, skoraj blago ironičnim, bolj spoštljivim kot prepričljivim glasom reče: »Iskali so kamen.«

5 »Modrosti?«

»Da. *Lapis philosophicum*¹, kamen, ki zdravi in odrešuje ...« Nato nenadoma vstane, od grelnika se je zaslišalo vretje. »... kamen, ki pomirja nasprotja in prinaša nesmrtnost!« Izza lesene stene, kjer so pri kraju visele grafike in poznobaročne reprodukcije z mitološkimi in hermetičnimi motivi, poropota s skledo in se vrne z vročim čajem. »Boste sladkor?«

10 »Ne, hvala.« Zalman vseeno primakne medeninasto sladkornico. »Nikoli se ne ve! Ste ga slučajno videli?« vpraša.

»Koga?«

»Zgoraj, na razstavi.« Ernest se nehote zdrzne. Se mož zafrkava? Čuden, neujemljivi humor, mešanica češke blagosti in judovske strogosti. Ernest se posmeje, vendar ga Zalman ne izpusti in resno vprašujoče pogleda, kot bi ga, sam ni vedel zakaj in kako, na silo vračal v prostore, za katere ni prepričan, ali je zares bil v njih in bi se jih moral spominjati. Spustita obraz in srkneta vročo tekočino.

»Dober!« reče Ernest.

20 »Eh, moj dragi. Ni lahko priti do kamna! Kdor ga je našel, ta ne išče. Kdor pa več ne išče, ta je, če se ni izgubil, kar se prav lahko zgodi, prispel na cilj. Iz teme je naredil dan. Iz jutra večer.« Zadnje besede, izrečene brez duhovite in blage vzvišenosti, so v napeto ozračje vnesle nekaj trezne suhosti. O čem se sploh pogovarjata? Ernestu se ni zdelo dosti drugače, kot če bi govorila o karavanskih poteh čez gorske prelaze, o katerih so obstajala zgolj dvomljiva poročila izginulih ali sploh nikoli imenovanih kronistov. Kljub temu se ozre v Zalmana in vpraša:

25 »So ga Rudolfovi mojstri našli?«

»Vem, da vas to zanima. Že prvič sem opazil. Pričakoval sem, da se vam bodo po obisku na Hradu te stvari razjasnile! Veste, o samem kamnu ...« Zalman se z rokama opre na mizo in premakne staro, a še vedno kleno, prav gotovo vitalno telo, ki ga muhasta narava očitno ni hotela ponižati ter je s tem izkazovala svojevrstno radodarnost do uklenjenega duha, ki ga kakor polena v peči hrani velikodušnost. »O samem kamnu, da tako rečem, je pravzaprav malo govora. Mojstri o tem navadno molčijo.«

»Skrivnosti ne obešaš na veliki zvon? Intimnosti, si mislim.«

35 »Ne, ne! Nič takega, Fabian.« Mirno sta si sedela nasproti in gledala predse. »O kamnu sploh ni mogoče govoriti, v tem leži ves problem. Kajti če rečemo, da je zlato, je to le prispodoba. Mnogi bi napak razumeli in tudi so. Zmeraj. Prevečkrat! Tak je svet, gospod Fabian. Požrešen! Tu pri nas, v slovanskih deželah, so v preteklih stoletjih živeli hasidi², verjetno ste slišali zanje.« Ernest je prikimal. »Neka pripoved govori o dveh velikih možeh, filozofu Aristotelu³ in preroku Ezekijelu⁴. Oba sta prišla v kraljevo palačo, le da se je prvi ustavil v vsaki dvorani, z radovednim pogledom raziskoval razkošja in dragocenosti, da se jih 40 ni mogel do sitega nagledati. Razmišljal je, kako bi jih označil. Drugi se ni ustavljal. Vedel je: to je kraljeva palača, to je kraljevo ogrinjalo, še nekaj korakov in gledal bom kralju Gospodu v obličje.«

Ernest odpije požirek: »Želite povedati, da ni dobro, če nas gospostvo narave preko mere premami? Velja isto za zgodovino?« Ernestovo nagubano čelo ni moglo tajiti, da preži 45 na vsako Zalmanovo besedo, išče ob njej morda zgolj kratek prijem, spremembo, ki bi govorila njemu v prid. Ni ga namreč zanimala preteklost, ampak tisto, kar bi sile praškega Hrada utegnile pomeniti neposredno, zdaj in tukaj.

»Kamen ni to, da ga imate v roki. Ni predmet, ni nekaj, kar lahko vidite. Vi sami postajate ...« Zalman privzdigne črne obrvi, »... zlato.« Nekaj trenutkov sta tiho obsedela in pila po požirkih. Nato sta si iz lonca znova natočila.

Igor Škamperle, *Kraljeva hči* (2002)

---

¹ *Lapis philosophicum*: »filozofski kamen« (kamen filozofov), lahko tudi kamen modrih (kamen modrosti); je ciljni predmet duhovnega razvoja, pomeni tudi spojitev nasprotij, trdnega in tekočega, moškega in ženskega, predstavlja celovitost in vrh razumevajočega znanja. Je tudi čarobni predmet, ki vsako stvar preobrazi v žlahtno snov.

² hasidi: posebna skupina med vzhodnoevropskimi Judi, ki so bili versko poglobljeni in so ohranjali svojo bogato duhovno literarno tradicijo. Hasidi pomeni »sveti«.

³ Aristotel: veliki filozof grške antike

⁴ Ezekijel: eden od treh velikih prerokov iz biblijske tradicije. Zanimiv je zaradi razburljivih apokaliptičnih vizij.

2.

Čuden pogreb

pa smo se zbrali
okrog mrliča
čuden mrtvak je bil ta mrlič
oči je tiščal v pestéh
5 in sredi brezličja
ni imel ne ust
ne nosu
ne ušes

10 pa je sinilo sonce
izza griča
čuden holmec je bil ta grič
glave so rasle v redéh
posredi pobočja
namesto trav
15 rož
dreves

20 pa smo zaslišali
smeh z griča
čuden hohôt je bil ta smeh
zdaj polblazno podzemno krohotanje
zdaj iz brezklícja
klic na pomaganje
stok
spev

25 pa je razprl pesti
mrlič
od tega truščá
čuden pogled je bil ta pogled
led je imel na očeh
30 in iz mrličja
se je usul nanj
pršec
srež
sneg

35 zamrazilo nas je v pripeki
do golega smo se slekli
na škilasto sonce smo legli
otrdeli
pomodreli
40 zasmrdeli

ja
čuden pogreb je bil ta pogreb